పది సంవత్సరాల గ్రామీణ ఉపాధి పథకం-ఉపాధి కల్పనలో విఫలం

మహాత్మాగాంధీ గ్రామీణ ఉపాధిహామీ పథకానికి పది సంవత్సరాలు పూర్తయ్యాయి. 2006 జనవరిలో యు.పి.ఏ. ప్రభుత్వం ఈ పథకానికి పార్లమెంటులో చట్టరూపం యిచ్చి, 2006 ఫిబ్రవరి 2న ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని అనంతపూర్‌జిల్లా, బద్లపల్లిలో ప్రధాని మన్‌మోహన్‌సింగ్, యు.పి.ఏ. ఛైర్‌పర్సన్ సోనియాగాంధీ ఎంతో అట్టహాసంగా ప్రారంభించారు. ఈ పథకం పేద కుటుంబాల ఆదాయ వ్యయం పెంచి, వారి జీవితాల్లో వెలుగులు నింపుతుందని చెప్పారు.

ఈ పథకాన్ని మొదట 200 జిల్లాల్లో ప్రారంభించి, 2008 ఏప్రియల్ 1వ తేదీనుండి దేశంలోని అన్ని జిల్లాలకు వర్తింపచేశారు. అందుకు 60 వేలకోట్ల నిధులను సమకూర్చటం జరుగుతుందని యు.పి.ఏ ప్రభుత్వం ప్రకటించింది. గ్రామీణ ప్రాంతంలోని ప్రతి పేద కుటుంబానికి సంవత్సరంలో 100 రోజులపాటు పని కల్పించి కనీస వేతనం చెల్లించటం, పని కావాలని దరఖాస్తు చేసుకొన్ని వ్యక్తికి 15 రోజుల్లో 5 కిలోమీటర్ల లోపు ఎటువంటి నైపుణ్యం అవసరంలేని పని కల్పించటం, అలా జరగని ఎడల ఆ వ్యక్తికి నిరుద్యోగ భృతి ఇవ్వాలని పథకంలో పొందుపర్చారు.

ఈ పథకానికి పది సంవత్సరాలు నిండిన సందర్భంగా పథకం అమలుజరిగిన తీరు, గ్రామీణ పేదల ఆదాయాన్ని, జీవన ప్రమాణాన్ని పెంచగలిగిందా? అన్న విషయాలను మదింపు చేయాల్సి వుంది.

దేశంలో వందలకోట్ల కుటుంబాలు పేదరికంలో వుండగా గత 10 సంవత్సరాల కాలంలో ఐదు కోట్ల కుటుంబాలకే ఈ పథకం పరిమితమైంది. 70 శాతం కుటుంబాలు ఇప్పటికీ ఈ పథకానికి దూరంగా వున్నాయి. జాతీయ ఆర్థిక పరిశోధనా మండలి చేపట్టిన "అధ్యయనం"లో ఉపాధి పొందాలనుకొంటున్న కుటుంబాల్లో 60శాతం పైగా కుటుంబాలకు ప్రభుత్వం పని కల్పించలేకపోయిందన్న నిజం బహిర్గతమైంది. వెనుకబడిన రాష్ట్రాలైన బీహార్, ఒడిస్సా మొదలైనవి ఈ పథకం అమలుపై ఆసక్తి చూపటంలేదని పేర్కొంది. ఈ పథకం ద్వారా 100 రోజులు పని కల్పించాల్సి వుండగా సగటున 44 రోజులు పని కల్పించబడింది. ఈ పథకంవలన పేదల ఆదాయం పెరగలేదు. వారి కుటుంబ ఆదాయంలో ఈ పథకం వాటా 9 శాతానికి మించలేదు. గ్రామీణ పేదల వలసలు నివారించ బడలేదు. గత పది సంవత్సరాలుగా పథకం అమలు తీరు అందుకు నిదర్శనం.

పథకాల పేరుతో పేదలను మభ్యపరుస్తున్న పాలకులు, ఆ పథకాలను కూడా అమలు జరపకుండా నీరుగార్చే విధానాలు అమలుజరుపుతూ వస్తున్నారు. గ్రామీణ ఉపాధిహామీ పథకానికీ అదే గతి పట్టించటమే కాకుండా, దాన్ని ప్రైవేట్ వ్యక్తుల, సంస్థలపరం చేసే విధానాలను, అసలు రద్దుచేసే విధానాలను అమలు జరుపుతున్నారు.

వేతనాలు ఆలస్యంగా చెల్లించటం, చట్టంపై సరైన అవగాహనలేక కూలీలు పథకం అమలుకు సహకరించ టంలేదనే వాదన ముందుకు వచ్చింది. దీనికి ఆనాటి మంత్రి జైరామ్ రమేష్ చూపిన పరిష్కారం యు.పి.ఏ. ప్రభుత్వ ఉద్దేశాన్ని బట్టబయలుచేసింది. వ్యాపార ఏజంట్ల (బిజినెస్ కరస్పాండెంట్) నియామకాన్ని అందుకు పరిష్కారంగా చూపెట్టాడు. అంటే ప్రభుత్వ యంత్రాంగం చేయవలసిన పనిని ప్రైవేటీకరించటమే. కూలీలకు పథకంపట్ల అవగాహన కల్పించేందుదూ, కూలీలకు, ప్రభుత్వ యంత్రాంగానికి మధ్యన మధ్యవర్తులుగా వ్యవహారాలు నడిపేవారుగా వ్యాపార ఏజంట్లను నియమిస్తారు. కూలీలతో మొదట శ్రమశక్తి సంఘాలను ఏర్పాటుచేసి, వాటిని పటిష్టపర్చి ప్రభుత్వ పథకపు పని వాటికి యిచ్చి, వారికి వేతనాలు యిచ్చే వ్యాపార ఏజంట్లను నియమించటం. ఇందుకోసం ఆనాటి రాష్ట్రప్రభుత్వం 312 ఎన్.జి.వో.లతో ఒప్పందం చేసుకొంది. 22 జిల్లాల్లో 703 మండలాల్లో 4,73,000 శ్రమశక్తి సంఘాలను ఏర్పాటుచేసినట్లు, వీటి బాధ్యత ఎన్.జీ.వో.లకు అప్పగించినట్లు ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ప్రకటించింది. ఇది ఉపాధిహామీ పథకాన్ని ప్రైవేటీకరించటమే.

గ్రామీణ ఉపాధి పథకం అమలులో అవినీతి జరుగుతున్నదని, పథకాన్ని ప్రైవేట్ కంపెనీలద్వారా అమలుజరిపి అవినీతిని అరికట్టవచ్చని, ఆనాడు కాబోయే యు.పి.ఏ. ప్రధానమంత్రిగా ప్రచారంలో వున్న రాహుల్‌గాంధీ జాతీయ సలహామండలికి సూచించాడు. ప్రభుత్వ గ్రామీణాభివృద్ధి పథకాల్లో అవినీతివల్ల 15శాతం నిధులే ప్రజలకు అందుతున్నాయంటూ ఈయన తండ్రి రాజీవ్‌గాంధీ చేసిన ప్రకటన, ఆచరణలో పేదరిక నిర్మూలనకు ప్రభుత్వం కేటాయించే నిధుల్లో సగం స్వచ్ఛంద సంస్థలనే ప్రైవేటు కంపెనీలకు బదలా యించటానికి దారితీసింది. ఈ స్వచ్ఛంద సంస్థలద్వారా అమలుజరిగిన పథకాల్లో 30శాతం మాత్రమే ప్రజలకు చేరి పథకాల అసలు ఉద్దేశమైన పేదరిక నిర్మూలన జరగలేదని అధ్యయనాలు తెలిపాయి. రాహుల్‌గాంధీ ప్రకటనకూడా అక్కడికే దారితీస్తుంది.

రాహుల్‌గాంధీ సూచనను జాతీయ సలహా మండలి వెంటనే చర్చించి, ఉపాధిహామీపథకాన్ని ప్రైవేట్ సంస్థలద్వారా అమలుజరపాలని నిర్ణయించింది. ప్రయోగాత్మకంగా ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో అమలుజరిపి, ఫలితాలను బేరీజువేసి ఆ తర్వాత దేశమంతటా అమలు చేస్తామని చెప్పి, కొన్ని చోట్ల కొన్ని ప్రైవేట్ సంస్థలకు అప్పగించారు. అవినీతి అనేది ప్రభుత్వ రంగానికే పరిమితమైనట్లు,

ప్రైవేట్‌రంగం దానికి అతీతమైనట్లు రాహుల్‌గాంధి ప్రకటన వుంది. కొందరు బూర్జువా ఆర్థికవేత్తలు దాన్నే ప్రచారం చేశారు. అనేక ప్రైవేట్ సంస్థలు జరిపిన కుంభకోణాలు, పెద్దమొత్తంలో అక్రమార్జన వెల్లడైన తర్వాతకూడా ఇలాంటి వాదనలు, సూచనలు చేయటం, పథకాన్ని ప్రైవేట్‌పరం చేయమని చెప్పటమే.

2014లో జరిగిన సాధారణ ఎన్నికల్లో ఎన్.డి.ఎ. కూటమి అధికారంలోకి వచ్చింది. ఉద్యోగ – ఉపాధి కల్పన అన్న వాగ్దానానికి విస్తృత ప్రచారం కల్పించింది. అధికారంలోకి వచ్చిన తర్వాత ఆ వాగ్దానాన్ని ప్రక్కన బెట్టి, ఉన్న ఉపాధి కూడా లేకుండా చేసేందుకు, ఉపాధి కల్పించే అన్ని రంగాలను ప్రైవేట్‌పరం చేస్తున్నది. గ్రామీణ ఉపాధి పథకానికి ముందు 'మహాత్మా' అన్న పదాన్ని చేర్చి అవినీతి రహితమైన పథకంగా అమలుచేస్తానని చెప్పింది. ఆ మాట చెప్పిన కొద్దికాలానికే మాట మార్చింది. పథకం కొనసాగింపు గురించి సమీక్షించాల్సి వుందని, మొత్తం గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో దీన్ని అమలుపర్చాల్సిన అవసరంలేదని వెనుకబడిన ప్రాంతాలకు పరిమితం చేయాల్సి వుందని, 6,576 బ్లాక్‌ల్లో అమలుజరుగుతున్న పథకాన్ని 2,500 బ్లాక్‌లకు పరిమితం చేయాలన్న అభిప్రాయం వ్యక్తం చేసింది. ఇలా చెప్పటమంటే దేశంలోని అత్యధిక గ్రామీణ ప్రాంతంలో పేదలకు ఉపాధి సమస్యలేదని చెప్పటమే. ఈ విధంగా పేదరికాన్ని తక్కువ చేసి చూపటమే. అభివృద్ధిచెందిన ప్రాంతాలని ప్రభుత్వం చెబుతున్న రాష్ట్రాల్లోని అనేక ప్రాంతాలనుండి ఉపాధి కోసం పెద్దఎత్తున వలసలుపోవటాన్ని ఎన్.డి.ఎ. ప్రభుత్వం కావాలనే మభ్యపరుస్తున్నది. ఆ ప్రాంతాల్లో జరిగే ఉపాధి పనులకు నిధుల కేటాయింపులను తగ్గించుకోచూస్తున్నది. గ్రామీణ ఉపాధి పనులకు కేటాయించే నిధుల్లో శ్రామికశక్తి వాటా 60శాతంగా వున్న దాన్ని 51% తగ్గించి, యంత్రాలు, సామాగ్రి వాటాను 40 నుండి 49 శాతానికి పెంచింది. ఫలితంగా కూలీలు చేసే పనులు కుదించుకుపోయాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఎక్కువ పనులు యంత్రాలద్వారానే జరుగుతున్నాయి.

అవినీతి కంపులో గ్రామీణ ఉపాధిహామీపథకం మునిగి తేలుతున్నది. వేలాది కోట్ల రూపాయల అవకతవకలు, అక్రమాలు జరిగాయి. ఈ వాస్తవాన్ని "కాగ్" ఎత్తి చూపింది. 18వేల కోట్ల రూపాయలదాకా పథకంలో అవినీతి చోటుచేసుకొందని, 14 రాష్ట్రాల్లో 1.33 కోట్ల పనులు చేపట్టగా 30% పనులు మాత్రమే పూర్తి అయ్యాయని అందుకు వేతన సొమ్ము దుర్వినియోగం, బోగస్ కార్డులు, నిధులు మళ్లింపు కారణమని వెల్లడించింది. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోనూ అవినీతి పెద్దఎత్తున చోటుచేసుకుంది. ఉపాధి పథకం అమలు తీరును ముఖ్యమంత్రి చంద్రబాబునాయుడే పర్యవేక్షిస్తున్నాడు. 2014–15 ఆర్థిక సంవత్సరంలో రాష్ట్రంలో నిర్వహించిన తనిఖీల్లో 141.72 కోట్ల నిధులు దారిమళ్లినట్లు వెల్లడైంది.

గ్రామీణ ఉపాధిహామీ పథకంద్వారా పని కల్పనతోపాటు కనీస ఆదాయం లభించేలా చూస్తామని చెప్పిన పాలకులు, ఈ పథకం పనులకు కనీసవేతన చట్టాన్ని అమలుచేయకపోవటాన్ని గమనిస్తే కూలీల శ్రమశక్తిని దోచుకోవటమే ధ్యేయంగా పెట్టుకొన్నారు. పథకం ప్రారంభంలో 80 రూ., ఆ తర్వాత కూలీల ఆందోళనలతో పెంచుతూ ప్రస్తుతం 70 రూ. కేంద్రం నిర్ణయించినా అది కూడా అమలు జరగటంలేదు. గుజరాత్, రాజస్థాన్‌లలో కనీస చట్టం కూలి తక్కువగా వున్న దాన్ని కూడా అమలుజరపకుండా 60 రూ.లోపు మాత్రమే కూలి చెల్లిస్తున్నారు. ఈ రాష్ట్రాల్లో వేతనచట్టం అమలుకోసం కూలీలు ఆందోళన చేయగా, రాజస్థాన్ ప్రభుత్వం, కనీస వేతనం చెల్లించేందుకు అంగీకరించింది. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో కనీస వేతన చట్టంలో మట్టిపనులకు 191 రూ. కూలి వుండగా ఉపాధి పనుల్లో 137 రూ. ఇస్తున్నారు. ఈ వాస్తవాన్నే సొసైటీ ఫర్ పార్టిసిపేటరీ రీసెర్చ్ ఇన్ ఆసియా అన్న సంస్థ నిర్వహించిన అధ్యయనంలో పేర్కొంది. ఉపాధి పథకం అమలు జరిగిన ప్రాంతాల్లో 42 శాతం పనిచేసిన కుటుంబాలకు కనీస వేతనంకన్నా తక్కువ కూలి చెల్లించినట్లు పేర్కొంది. కూలి డబ్బులు ఇవ్వటంలో జాప్యంతో పాటు, పని చేయించుకొని కూలి ఇవ్వని సందర్భాలు ఉన్నట్లు పేర్కొంది.

ఉపాధి పనుల్లో పాల్గొన్న కూలీలకు, కూలి చెల్లింపు బకాయిలు పెద్దఎత్తున వుంటున్నాయి. దీనివలన కూలీలు కుటుంబ పోషణకు తీవ్ర ఆర్థిక సమస్యలను ఎదుర్కొంటున్నారు. లంచాలు చెల్లించనిదే కూలీలకు వేతనాలు లభించటంలేదు. 2015లో ఆర్థిక మంత్రిత్వ శాఖలోని ఒక స్వతంత్ర సంస్థ చేపట్టిన సర్వేలో 50శాతం ఉపాధిహామీ కూలీలు వేతనాలకోసం లంచాలు చెల్లించాల్సి వస్తున్నదని వెల్లడించింది. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో కూడా కూలీల బకాయిలు పెద్ద మొత్తంలో ఉన్నాయి. 2015–16 ఆర్థిక సంవత్సరంలో ఏప్రిల్ 7న కేంద్రప్రభుత్వం మొదటి విడతగా 1,297 కోట్లను విడుదల చేసింది. తన వాటా పదిశాతం క్రింద రాష్ట్రప్రభుత్వం 130 కోట్లను కలిపి ఉపాధి పనులకు జమచేయాల్సి వుండగా, అలా చేయకుండా తన సొంత అవసరాలకు నిధులు మళ్లించింది. విడతలు విడతలుగా 830 కోట్లు మాత్రమే జమచేసింది. కేంద్రం విడుదల చేసిన నిధుల్లో సగం మేర కూడా పనులు జరగలేదు. జరిగిన పనుల్లో కూడా 300 కోట్ల రూపాయలు కూలీలకు బకాయిలు పెట్టింది. కష్టపడి కడుపు నింపు కొనే కూలీలకు బకాయిలు పెట్టి వారి పొట్టగొడుతున్న ప్రభుత్వాన్ని ఎలా సంభోదించాలో తెలియటంలేదు.

పనికోసం ధరఖాస్తు చేసుకొన్నా పని దొరకని వారికి నిరుద్యోగ భృతి చెల్లించాల్సివుండగా అదీ అమలుజరగటంలేదు. నిరుద్యోగభృతికి అయ్యేఖర్చు రాష్ట్రప్రభుత్వాలే భరించాలి. కేంద్రంనుండి వచ్చే నిధులనే పూర్తిగా ఖర్చుచేయని రాష్ట్రప్రభుత్వాలు నిరుద్యోగభృతి చెల్లించకుండా వుండటానికి పని కోరుతూ వచ్చిన దరఖాస్తులను తిరస్కరించటమో, నమోదు చేయక పోవటమో జరుగుతున్నది. నిరుద్యోగ భృతి చెల్లింపు నిబంధన అమలులో రాష్ట్రం విఫలమైనందున కేంద్రమే దాన్ని చేపట్టాలని పార్లమెంటరీ

స్థాయి సంఘం సూచించింది. నిరుద్యోగ భృతి కోరుతూ పెట్టుకొన్న దరఖాస్తులు చెల్లింపులు లేకుండా వుండిపోతున్నాయని కూడా పేర్కొంది. ఒడిస్సాలో 50వేల నిరుద్యోగభృతి దరఖాస్తులు ఏడాదినుండి చెల్లింపులపై నిర్ణయంకోసం ఫైళ్ళలో పడివున్నాయని, ఇది ఒరిస్సాకే పరిమితంకాదని అన్ని రాష్ట్రాల్లో పరిస్థితి ఇలాగే వుందని కూడా వాఖ్యానించింది. (ఇండియన్ ఎక్స్‌ప్రెస్ 19-9-2011) వేతనాల చెల్లింపులో అనేక వ్యత్యాసాలు వున్నట్లు స్థాయి సంఘం పేర్కొంది.

పది సంవత్సరాలుగా ఉపాధిపథకం అమలు అన్నివిధాల విఫలమైంది. గ్రామీణ పేదలకు ఉపాధి కల్పించలేకపోయింది. విఫలమైన ఈ పథకం వలన వ్యవసాయరంగం అనేక సమస్యలను ఎదుర్కొంటున్నదని, రాష్ట్రంలో వ్యవసాయ పనులకు కూలీలు దొరకటం లేదని, ఎక్కువ కూలిని డిమాండ్ చేస్తున్నారని, ఈ పథకాన్ని వ్యవసాయ పనులకు కూడా వర్తింప జేయాలని భూస్వాములతోపాటు అనేకమంది కుహనా మేధావులు, కొందరు కేంద్ర-రాష్ట్రమంత్రులు ప్రచారం చేస్తున్నారు. ఇది మోసపూరితమైన ప్రచారం. పని కల్పించలేకపోవటమే కాకుండా అతి తక్కువ కూలి లభిస్తుడటంతో పథకం పనుల ఎడల కూలీలు విముఖత చూపుతుంటే, ఆ పనుల వలన కూలీలు దొరకటం లేదని ప్రచారంచేయటం పథకం ప్రకారం భూస్వాములు చేస్తున్న ప్రచారం. వ్యవసాయ పనులద్వారా రోజుకి మూడు వందలకు పైగా కూలి లభిస్తుంటే, 127 రూ. వచ్చే ఉపాధి పనుల ఎడల కూలీలు ఎందుకు మొగ్గు చూపుతారు? గ్రామీణపేదలకు పథకం ఉపాధి కల్పించి వుంటే గ్రామాలకు గ్రామాలే ఉపాధిని వెతుక్కొంటూ వలసలు పోవాల్సిన పరిస్థితి ఎందుకు?

పాలకులు ప్రవేశపెట్టే పథకాలు పేదలను ప్రక్కదారి పట్టించేందుకే. పేదరికానికి, ఉపాధి లభించక పోవటానికి కారణమైన గ్రామీణ పేదల మౌలిక సమస్య అయిన భూమికోసం ఉద్యమించకుండా ఉపాధి పథకంలాంటి పథకాలతో పేదరికం తొలగు తుందనే భ్రమలు వారిలో కల్పిస్తున్నారు. పాలకుల పథకాలు పేదరికాన్ని తొలగించవన్న వాస్తవాన్ని గ్రహించి, భూమిపై హక్కు లేకపోవటమే పేదరికానికి కారణమని అర్థంచేసుకొని అందుకోసం ఉద్యమించి భూమిని సాధించుకోవాలి. అదే పేదరికాన్ని తొలగించే మార్గం.

ooooo